

5.4.2 Vlastivěda

Charakteristika vyučovacího předmětu

Vzdělávací oblast Člověk a jeho svět je jedinou vzdělávací oblastí, která je koncipována pouze pro vzdělávání na 1. stupni základní školy. Tato vzdělávací oblast připravuje základy pro specializovanější výuku ve vzdělávacích oblastech Člověk a společnost (zeměpisná část), Člověk a příroda (fyzikálně - zeměpisná část) a ve vzdělávacím oboru Výchova ke zdraví. Součástí předmětu je také dějepisná část s učivem o etice a chování lidí.

Předmět Vlastivěda je vyučován 2 hod. týdně ve 4. ročníku a 2 hod. týdně v 5. ročníku. Vzdělávací obsah je rozdělen na pět tematických okruhů, ve vlastivědě se realizují tři okruhy (Místo, kde žijeme; Lidé kolem nás; Lidé a čas). Kromě vlastního obsahu se zde realizují i témata průřezových témat, jako je osobnostní a sociální výchova, mediální výchova, Výchova demokratického občana, Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech, Multikulturní výchova.

Výuka je z větší části realizována prostřednictvím následujících metod a forem – skupinové vyučování, projektová výuka, vycházky, exkurze, divadelní představení, pobytové akce, setkávání, vše s důrazem na žákovu autoevaluaci, vyhledávání a práci s informacemi. Jsou vytvářeny příležitosti k interpretaci či prezentaci různých textů, obrazových materiálů a jiných forem záznamů. Žáci se mohou podílet na utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků. Nadaným žákům je umožňováno vyhledávání nadstavbových informací (encyklopedie, Internet); žákům se SPU se zadává úkol přiměřený jejich schopnostem, při skupinové práci rozdělujeme role.

Při výuce se částečně realizuje obsah dramatické výchovy, Českého jazyka – slohu, matematiky, Výtvarné výchovy a Pracovní výchovy.

Na vlastivědu od šestého ročníku navazuje Zeměpis, Dějepis, Občanská výchova a Výchova ke zdraví

Výchovné a vzdělávací strategie na úrovni předmětu

Kompetence k učení

- učitel vede žáky ke správnému používání terminologie a symboliky
- vede žáky k vhodné prezentaci výsledků své práce
- klade důraz na vyhledávání informací
- vede žáky k sebehodnocení
- učitel srozumitelně vysvětluje, co se mají žáci naučit

Kompetence k řešení problémů

- učitel učí žáky pracovat s informacemi ze všech možných zdrojů (tištěných, mediálních, počítačových, ústních)
- vede žáky k samostatnosti
- umožňuje, aby žáci v hodině pracovali s odbornou literaturou, encyklopediemi, internetem apod.
- učitel se snaží, aby žáci objevovali vzájemné vztahy a příčiny společenských jevů
- umožňuje každému žákovi zažít úspěch
- vede žáky k samostatnosti
- učí je rozlišit umělé a přírodní prvky v okolí

Kompetence komunikativní

- učitel připravuje žáka na zvládnutí komunikace s jinými lidmi
- žáci se učí pracovat v týmech (různé role)
- učí se vyjádřit různými způsoby estetické hodnoty a rozmanitost krajiny

- využívá časové údaje, rozlišuje děj v minulosti, přítomnosti, budoucnosti
- svou práci žáci prezentují formou nástěnných novin
- učitel monitoruje sociální vztahy ve třídě
- vede žáky k ověřování výsledků
- podněcuje žáky k argumentaci

Kompetence sociální a personální

- učitel vytváří příležitosti k interpretaci či prezentaci různých textů, obrazových materiálů a jiných forem záznamů
- vytváří heterogenní pracovní skupiny
- učí žáky odmítat vše, co narušuje dobré vztahy mezi lidmi
- rozlišuje vztahy mezi lidmi, národy
- učitel zdůrazní význam potřeby různých povolání, pracovní činnosti

Kompetence občanské

- učitel vede žáky ke správnému chápání principů demokracie
- žák pojmenuje kulturní, historické památky, významné události
- učitel klade důraz na dodržování práv a povinností žáků, které stanovuje školní řád
- vede žáky k hodnocení vlastních výsledků
- učitel umožňuje žákům, aby se podíleli na utváření kritérií hodnocení činností nebo jejich výsledků
- učitel projevuje toleranci přirozeným odlišnostem lidské spol.

Kompetence pracovní

- učitel se zajímá o názory, náměty, zkušenosti žáků
- učitel vede žáky k plánování úkolů a postupů
- uplatňuje poznatky o lidské společnosti, soužití a o práci lidí, na příkladech porovnává minulost a současnost
- učitel zadává úkoly, při kterých žáci mohou spolupracovat
- vede žáky k objektivnímu sebehodnocení
- výuku doplňuje o praktické exkurze
- vede žáky k ochraně zdraví

Kompetence digitální

Žák

- ovládá běžně používaná digitální zařízení, aplikace a služby; využívá je při učení i při zapojení do života školy a do společnosti;
- získává, vyhledává, kriticky posuzuje, spravuje a sdílí data, informace a digitální obsah, k tomu volí postupy, způsoby a prostředky, které odpovídají konkrétní situaci a účelu
- využívá digitální technologie, aby si usnadnil práci a zjednodušil své pracovní postupy a zkvalitnil výsledky své práce
- chápe význam digitálních technologií pro lidskou společnost, seznamuje se s novými technologiemi
- předchází situacím ohrožujícím bezpečnost zařízení i dat, situacím s negativním dopadem na jeho tělesné a duševní zdraví i zdraví ostatních; při spolupráci, komunikaci a sdílení informací v digitálním prostředí jedná eticky

Vzdělávací obsah vyučovacího předmětu

Vlastivěda – 4. ročník

Konečné a dílčí výstupy	Učivo	MV	Poznámky
Místo, kde žijeme			
<ul style="list-style-type: none"> - vyjmenuje světové strany - nakreslí směrovou růžici - určuje světové strany podle jevů v přírodě - dodržuje zásady bezpečného pobytu v přírodě - rozlišuje mezi náčrty, plány a základními typy map - orientuje se v mapě pomocí barev - orientuje se v mapě pomocí mapových značek - vyhledá v mapě ČR regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury - vysvětlí pojem nadmořská výška - má základní znalosti o ČR a její zeměpisné poloze v Evropě: hranice, pohoří, nížiny, vodstvo, zemědělství, průmysl, územní rozdělení, významná města - vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství, kultury, jejich význam - rozlišuje hlavní orgány státní moci a některé jejich zástupce, symboly našeho státu a jejich význam - dokáže říci jméno prezidenta 	<p>Světové strany, směrová růžice</p> <p>Bezpečné chování</p> <p>Plánek, náčrtek, atlas, globus, turistická mapa, mapa ČR</p> <p>Čtení mapy</p> <p>Mapové značky</p> <p>Regionální prvky</p> <p>Nadmořská výška</p> <p>Práce s mapou</p> <p>Praha – historie Plzeň a okolí Práce s mapou</p> <p>Chráněné oblasti, naučné stezky, přírodní rezervace Práce s encyklopediemi, internetem, mapou ČR</p> <p>Symbolika Vlajka ČR Státní symboly</p> <p>Představitelé státu Název ČR</p>		<p>OSV – sociální rozvoj, komunikace kooperace</p> <p>EV – vztah člověka k prostředí, lidské aktivity a problémy životního prostředí - vtař člověka k prostředí</p> <p>VDO – občan, občanská společnost a stát</p> <p>VEG – naše vlast a Evropa</p> <p>MUV – lidské vztahy</p> <p>MEV – výrazové prostředky, vliv médií</p> <p>Propojení tématu s digitálními technologiemi</p>
Lidé kolem nás			
<ul style="list-style-type: none"> - pohovoří o svém příkladném chování v rodině a ve společnosti - popíše jednání dětí ve školním kolektivu, které nelze tolerovat - pohovoří o správném způsobu zacházení se školním a osobním majetkem 	<p>Mezilidské vztahy</p> <p>Mezilidské vztahy – šikana</p> <p>Vlastnictví</p>	<p>Čj – souvislé vyjadřování</p> <p>Př – výchova ke zdraví</p>	<p>VDO – práva a povinnosti</p> <p>OSV – sociální rozvoj – mezilidské vztahy, osobnostní rozvoj – psychohygienu, sebepoznání a sebepojetí</p> <p>MUV – slušné</p>

		- osobní bezpečí	chování, tolerance, lidské vztahy EV – vztah člověka k prostředí Propojení tématu s digitálními technologiemi
Lidé a čas			
- orientuje se v časové ose pravěk – současnost - vysvětlí odlišnosti způsobu života dříve a dnes - seznámí se s historickou mapou - rozliší nejznámější památky regionu, navštíví sbírky Západočeského muzea a knihovnu - významných osobnostech českých dějin	Časová osa, orientace v čase Způsob života lidí Pravěk, středověk, současnost Práce s historickou mapou Historie regionu Historie Plzně Život v minulosti Slované Osobnosti českých dějin a památná místa Středověk Vznik českého státu, Přemyslovci Karel IV. Státní svátek Sv. Václav	M – číselný obor 0 - 1000000 M – číselný obor 0 - 1000000 Čj – významní autoři regionu - souvislé vyjadřování Čj – psaní velkých písmen - vyjmenovaná slova - správné a kultivované používání mateřského jazyka v běžných situacích	MUV – kulturní zakotvení MUV – zvláštnosti etnik OSV – sociální rozvoj, komunikace Propojení tématu s digitálními technologiemi

Vlastivěda – 5. ročník

Konečné a dílčí výstupy	Učivo	MV	Poznámky
Místo, kde žijeme			
- určí a ukáže na mapě pomoci světových stran polohu ČR a sousedních států - orientuje se v mapě Evropy, určí polohu evropských států - ukáže světadíly, oceány, poledníky, rovnoběžky na mapě i glóbusu - vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury v Evropě z různých informačních zdrojů - v jednotlivých kontinentech - vyhledá a přiřadí nejznámější stavební památky Evropy k příslušnému státu - zprostředkuje spolužákům	Práce s mapou – obsah, grafika Práce s glóbusem Kontinenty Práce s atlasem: pohoří, nížiny, řeky, města Podnebné pásy Práce s mapou Evropa a svět - kontinenty Evropské státy, EU Evropa - cestování Naše vlast - parlament, vláda,	M – rovnoběžky Vv – plastická mapa Př – model Země/globus/ Př-rozmanitost podmínek života na Zemi M-o <u>n</u> více, méně	VEG - zvyky a tradice, životní styl MUV- sociokulturní rozdíly VEG - sousedé, vlast a Evropa, symboly MEV - výrazové prostředky VEG - evropská integrace, instituce, mezinárodní organizace, solidarita

<p>z různých informačních zdrojů či z vlastních zkušeností zajímavosti z Evropy</p> <p>- porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích</p> <p>- rozlišuje symboly našeho státu</p>	<p>demokracie, volby, státní symboly, armáda ČR</p>	<p>Vv-výtvarné vyjádření Památek</p> <p>Př – Člověk na Zemi charakteristické znaky člověka</p>	<p>MEV- role médií</p> <p>VDO- volby, hodnoty demokratického systému, principy demokracie, význam Ústavy ČR</p>
Lidé kolem nás			
<p>-vyjádří na základě vlastních zkušeností základní vztahy mezi lidmi, vyvodí a dodrží pravidla pro soužití ve škole, mezi chlapci a dívkami, v rodině, v obci (městě)</p> <p>- vysvětlí pravidla slušného chování mezi lidmi</p> <p>- rozpozná ve svém okolí jednání a chování, která se už nemohou tolerovat</p> <p>- orientuje se v problematice peněz a cen</p> <p>- používá peníze v běžných situacích</p> <p>- vysvětlí, proč spořit, kdy si půjčovat a jak vrátet dluhy</p>	<p>Komunikace mezi lidmi</p> <p>Soužití lidí – principy demokracie</p> <p>Chování lidí – ohleduplnost, respekt, etické zásady, zvládání vlastní emocionality, rizikové situace, rizikové chování, předcházení konfliktům, bezpečná komunikace prostřednictvím elektronických médií</p> <p>Orientace v problematice peněz a cen, odpovědné spravování osobního rozpočtu</p> <p>Způsoby placení, banka jako správce peněz, úspory, půjčky</p>	<p>Čj – rozhovory, modelové situace</p> <p>Př – základy rodinné výchovy</p> <p>Př – nácvik chování v různých prostředcích z hlediska osobního bezpečí - simulační hry</p> <p>M - početní operace, platební karty</p>	<p>MUV- postavení menšin, integrace, vstřícný postoj</p> <p>VDO - demokratické principy, hodnoty dem. systému</p> <p>VEG - životní styl</p> <p>OSV - osobnostní a sociální rozvoj, řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika</p> <p>Propojení tématu s digitálními technologiemi</p>
Lidé a čas			
<p>- pracuje s časovými údaji a využívá zjištěných údajů k pochopení vztahů mezi ději a mezi jevy</p> <p>- srovnává a hodnotí na vybraných ukázkách způsob života a práce předků na našem území v minulosti a současnosti s využitím regionálních specifik</p>	<p>Dějiny jako časový sled událostí</p> <p>Vlastenci a buditelé</p> <p>Svět práce a techniky, významné vynálezy</p> <p>První světová válka</p> <p>Vznik samostatného Československa</p> <p>T. G. Masaryk</p> <p>Druhá světová válka</p> <p>Osvobození vlasti</p> <p>Historie Plzně</p> <p>Historie regionu, regionální památky, pověsti</p> <p>Státní svátky, významné dny</p> <p>Současnost a minulost v našem životě, principy demokracie</p>	<p>Čj - významné osobnosti</p> <p>M - časová osa</p> <p>Čj - osnova, referáty</p>	<p>MEV - role publikací</p> <p>Propojení tématu s digitálními technologiemi</p>